

“Όποιος δεν επήγε στο Θάρρι, τον κόσμο δεν εχάρει”

/ [Ιερές Μονές](#)

«Όποιος δεν επήγε στο Θάρρι, τον κόσμο δεν εχάρει» λέει η λαϊκή ρήση για το μοναστήρι που δεσπόζει ψηλά στο βουνό, μετά το χωριό των Λαέρμων, ανάμεσα στο πυκνό καταπράσινο δάσος στο κέντρο του νησιού της Ρόδου. Τον 5ο αιώνα μ.Χ., στα ερείπια του αρχαίου ναού χτίστηκε παλαιοχριστιανική Βασιλική εκκλησία. Η υπάρχουσα εκκλησία που είναι αφιερωμένη στον Ταξιάρχη Μιχαήλ, χρονολογείται μεταξύ 9ου και 11ου αιώνα μ.Χ.

Η παράδοση λέει πως μια πριγκίπισσα που έπασχε από ανίατη ασθένεια ήρθε από την Κωνσταντινούπολη στη Ρόδο. Ο πατέρας της την έστειλε σ' αυτό το μέρος ελπίζοντας ότι, το ιδανικό του κλίμα θα την βοηθούσε. Ένα βράδυ είδε στο ύπνο της τον Αρχάγγελο Μιχαήλ που της είπε «Θάρσει, θα γίνεις καλά» και επειδή κατάφερε να θεραπευτεί, θέλησε να φτιάξει αυτό το μοναστήρι. Για να προσδιορίσει το μήκος του μοναστηριού, πέταξε το δαχτυλίδι της με όση δύναμη είχε. Τότε άρχισαν να ψάχνουν για το δαχτυλίδι αλλά δυσκολεύτηκαν να το βρουν, λέγοντας ο ένας «θαρρώ πως έπεσε εδώ» και ο άλλος «θαρρώ πως έπεσε εκεί». Γι' αυτούς τους δύο λόγους η μονή ονομάστηκε Θάρρι.

Από την πρώτη μονή σώζεται σήμερα μόνο το Καθολικό, που είναι το καλύτερο βυζαντινό μνημείο της Ρόδου. Οι παλαιότερες τοιχογραφίες χρονολογούνται από το 12ο αιώνα.

Ιστορία Μονής

Στο εσωτερικό του νησιού, σε απόσταση 64χλμ. από την πρωτεύουσα και νοτιοδυτικά του χωριού Λάερμα πάνω σε κατάφυτο λόφο, βρίσκεται ένα από τα σημαντικότερα χριστιανικά προσκυνήματα της Ρόδου, η Ιερά Μονή Θαρ(ρ)ίου ή Ιερά Μονή του Αρχάγγελου Μιχαήλ του Θαρ(ρ)ινού ή Θαρ(ρ)ενού.

Όσον αφορά στην ετυμολογία της λέξεως Θάρ(ρ)ι, υπάρχουν διάφορες εκδοχές, εκ των οποίων τρεις είναι οι επικρατέστερες: α) είναι προελληνική, όπως αρκετά τοπωνύμια της Ρόδου που σχετίζονται συνήθως με αρχαίες θέσεις, β) αποτελεί εξέλιξη της λέξης λιθάρι, ερμηνεία που συνδέεται με την ύπαρξη δύο μεγαλιθικών μνημείων τύπου menhir και dolmen στα βορειοδυτικά της μονής, και γ) προέρχεται από την προστακτική του ενεστώτα του αρχαίου ρήματος θαρρῶ/θαρσῶ<θάρρει (= έχε θάρρος). Ως εκ τούτου, οι γραφές Θάρρι και Θάρι θεωρούνται εξίσου ορθές ανάλογα με τη εκδοχή που δέχεται κανείς.

Κατά την παράδοση, η μονή ιδρύθηκε από τη θυγατέρα βυζαντινού αυτοκράτορα, η οποία μαστιζόταν από θανατηφόρα ασθένεια και θεραπεύθηκε θαυματουργικά. Το πλοίο, που την μετέφερε από την Κωνσταντινούπολη, προσάραξε στο λιμάνι της Λίνδου και από εκεί μεταφέρθηκε στην περιοχή του Θαρρίου. Το νερό της πηγής που υπήρχε εκεί και ο καθαρός αέρας, συνετέλεσαν στην ανάρρωσή της. Σε ανταπόδοση της ίασής της ανήγειρε τη μονή. Η πηγή που βρίσκεται 100μ.

νοτιοδυτικά του καθολικού και εκτός του περιβόλου, πιστεύεται ότι είναι η ίδια από τα νάματα της οποίας θεραπεύθηκε η πριγκίπισσα, και θεωρείται ως αγίασμα.

Από το βυζαντινό μοναστηριακό συγκρότημα σώζεται μόνο το καθολικό. Ο ναός υπέστη αλλεπάλληλες επεμβάσεις στο πλαίσιο μετασκευών, με δραστικότερες αυτές του 12ου ή των αρχών του 13ου αι. που παραποίησαν την αρχική μορφή της υφιστάμενης δρομικής ξυλόστεγης βασιλικής ανεγερμένης κατά τον 8ο-9ο αι. Το καθολικό σήμερα ακολουθεί τον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο με εγγεγραμμένο το βραχύ ανατολικό σκέλος και εκτεταμένο το δυτικό.

Κατά μήκος της βόρειας πλευράς του προαυλίου εκτείνεται ισόγειο βοηθητικό οίκημα, το οποίο επεκτάθηκε βόρεια και σήμερα στεγάζει το ηγουμενείο, το αρχονταρίκι και τον ομώνυμο ραδιοτηλεοπτικό σταθμό της μονής, ο οποίος αποτελεί την πνευματική φωνή των Δωδεκανήσων και προβάλλει στα μέγιστα την ορθοδοξία, την παράδοση και τη λαογραφία του τόπου. Η ίδρυσή του, όπως και ο εξωραϊσμός του καθολικού και των βοηθητικών κτισμάτων, πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του πρώην ηγούμενου της Ιεράς Μονής Θάρρι και νυν Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, Γέροντα Αμφιλόχιου Τσούκου. Επί ηγουμενίας του, οικοδομήθηκε, περί τα 150μ. νοτιοδυτικά του καθολικού, το κοινοβιακό συγκρότημα με πυρήνα

του ναό επ' ονόματι Αγίου Ελευθερίου.

Ο ναός του Αρχαγγέλου είναι κατάγραφος με αγιογραφίες που χρονολογούνται από τον 12ο έως τον 18ο αι. Πρόκειται για ένα από τα σπάνια δείγματα τοιχογραφικού παλίμψηστου στο νησί που σε συνάρτηση με τις επεμβάσεις στις κτιριακές υποδομές τεκμηριώνεται η ροή των λατρευτικών πρακτικών, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνονται τα ιστορικά τεκταινόμενα που λαμβάνουν χώρα στη Ρόδο, στην Κωνσταντινούπολη και στη Νίκαια της Μικράς Ασίας.

Από τα αλληπάλληλα στρώματα τοιχογράφησης, το παλαιότερο αντιστοιχεί στην ανεικονική διακόσμηση της άλλοτε ξυλόστεγης εκκλησίας και εντοπίζεται κυρίως στα εγκλωβισμένα σπαράγματα των τοιχογραφιών στα ανατολικά του ναού. Στην επόμενη φάση, χρονολογούμενη στα τέλη του 12ου αι., ανήκουν τοιχογραφίες που εντοπίστηκαν εντός του Ιερού Βήματος και αποτοιχίστηκαν το 1971 για να φυλαχθούν στο Βυζαντινό Μουσείο της Ρόδου.

Το τρίτο κατά σειρά ζωγραφικό στρώμα που σώζεται στο Ιερό Βήμα και στον τρούλο, χρονολογημένο στο α΄ μισό του 13ου αι. υποδεικνύει επαφές με την κεντρική πολιτιστική ζώνη του Βυζαντίου και δη με την αυτοκρατορία της Νίκαιας της Μικράς Ασίας. Θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα ζωγραφικά σύνολα όχι μόνον της Ρόδου, αλλά ολόκληρης της νησιωτικής περιφέρειας του Αιγαίου.

Η τέταρτη περίοδος αγιογράφησης του ναού αποτελεί την τελευταία της βυζαντινής εποχής, χρονολογούμενη στον 14ο αι και εντοπίζεται στο χώρο του ιερού. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι η έφιππη μορφή δρακοντοκτόνου αγίου, πιθανόν του Αγίου Γεωργίου, τόσο ως προς την επιλογή της στάσης αναβάτη και αλόγου, όσο και ως προς τις επιμέρους εικονογραφικές λεπτομέρειες με τις οποίες αποδίδεται το άλογο.

Ακολουθεί ο τοιχογραφικός διάκοσμος της πρώτης μεταβυζαντινής εποχής, χρονολογημένος εν γένει στον 16ο αι. και κατά περίπτωση στο 1506, που εντοπίζεται στο χώρο του Ιερού Βήματος και στη βόρεια κεραία του ναού. Η αγιογράφηση της επόμενης ζωγραφικής φάσης τοποθετείται στα 1624 και εκτείνεται στο σύνολο του ναού, ενώ η τελευταία χρονολογούμενη στον 18ο αι. περιορίζεται στη νότια κεραία του σταυρού. Οι τοιχογραφίες της τελευταίας αυτής φάσης αποδίδονται στο χρωστήρα του Συμαίου αγιογράφου Γρηγορίου. Μεταξύ αυτών, ιδιαίτερης μνείας χρήζει η αποσπασματική παράσταση του προστάτη αγίου της μονής που επιγράφεται «[Ο ΑΡΧΩΝ ΜΙΧΑ]ΗΛ Ο ΘΑΡΙΝΟΣ» και δεσπόζει στο μέτωπο του νότιου τοίχου.

Μπροστά από την παράσταση βρίσκεται τοποθετημένο περίτεχνο προσκυνητάρι, το οποίο φιλοξενεί την εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ ως ψυχοπομπού, φιλοτεχνημένη το 1849 από τον Πάτμιο καλλιτέχνη Λεόντιο Καλογερά. Όμοιας διακόσμησης και τεχνικής με το προσκυνητάρι είναι το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού φιλοτεχνημένο στα 1756.

Η ύπαρξη μοναστικής κοινότητας στο Θάρρι κατά το 13ο αι. παρότι έμμεση, θεωρείται σχεδόν βέβαιη. Ωστόσο, ο παλαιότερος γνωστός ηγούμενος της είναι ο ιερομόναχος Γρηγόριος, κεκοιμημένος κατά το έτος 1473, που παριστάνεται στο τύμπανο του βόρειου σκέλους του ναού να δέεται γονυπετής μπροστά στην ένθρονη Παναγία του Ευαγγελισμού.

Η Ιερά Μονή Θαρρίου έως και τις αρχές του 20ου αι. σημείωσε διαχρονική λειτουργία και παρουσία στην θρησκευτική, κοινωνική και οικονομική ζωή του νησιού. Τελευταίος ηγούμενος της μονής υπήρξε ο Ιγνάτιος, ο οποίος κοιμήθηκε το 1916. Έκτοτε, η μονή περιήλθε σε παρακμή και εγκαταλείφθηκε. Η αναβίωσή της ξεκίνησε το 1989, όταν την ηγουμενεία της ανέλαβε ο Αρχιμανδρίτης και νυν Μητροπολίτης Νέας Ζηλανδίας, Αμφιλόχιος Τσούκος.

Η μονή σήμερα είναι ανδρώα με ηγούμενο τον Αρχιμανδρίτη Νεκτάριο Πόκια.

Παρεκκλήσια

Αγίου Ελευθερίου, Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και Αγίου Νεκταρίου

Κειμήλια

Σε μία καλαίσθητη έκθεση που φιλοξενείται στον αύλειο χώρο της Ιεράς Μονής παρουσιάζονται ιερά, αργυρά κυρίως, σκεύη άμεσα συνδεδεμένα με το θρησκευτικό βίο, όπως Άγια Δισκοπότηρα και Δισκάρια, σταυροί αγιασμού και λιτανείας, κανδήλες, θυμιατά, βημόθυρα και εξαπτέρυγα. Επιπλέον, εκτίθενται άμφια και εκκλησιαστικά υφάσματα, καθώς και λειτουργικά βιβλία, μεταξύ των οποίων αργυρεπένδυτα Ευαγγέλια, αλλά και μηνιαία και κώδικες της μονής. Αρκετές είναι και οι ξύλινες φορητές εικόνες.

Μεταξύ των σημαντικότερων, ωστόσο, κειμηλίων συγκαταλέγεται ένα αντικείμενο άμεσα συνδεδεμένο με την ιστορία του ναού και τις λαϊκές παραδόσεις που αφορούν στην ίδρυσή του. Πρόκειται για ένα μετάλλινο αγαλματίδιο μικρού μεγέθους, το οποίο βρισκόταν αναρτημένο στον πολυέλαιο του καθολικού. Το αγαλμάτιο θεωρείται ότι αφορά σε μικρογραφικό ομοίωμα της άρρωστης βασιλοπούλας που θεραπεύτηκε θαυματουργικά και σε ανταπόδοση της ίασής της έκτισε το ναό που σήμερα αποτελεί το καθολικό της μονής. Το αντικείμενο αυτό εκτίθεται σε περίοπτη θέση πλησίον της εισόδου του εκθεσιακού χώρου.

Με αφορμή τον κατάγραφο ναό με αγιογραφίες που εκτείνονται χρονικά από τον 12ο έως τον 18ο αι., το μουσείο της μονής περιλαμβάνει επίσης διαμορφωμένους χώρους στους οποίους ο επισκέπτης καλείται να μνηθεί στην τέχνη της τοιχογραφίας μέσα από μία πορεία στο χρόνο, στο χώρο και στην τεχνογνωσία.

Η διαδρομή έχει ως αφετηρία την εύρεση και παρασκευή της πρώτης ύλης και των χρωστικών και συνεχίζει με την επιλογή του χρωστήρα και της προετοιμασίας του ζωγραφικού υποβάθρου, την επιλογή του εικονογραφικού προγράμματος και την εύρεση των σχετικών προτύπων/οδηγών, ως άλλων ανθιβόλων και ολοκληρώνεται

με την εκτέλεση του ζωγραφικού έργου.

Ο επισκέπτης μαθαίνει την αξία του εικονογραφικού προγράμματος και πως το ύψος, το ήθος και η αισθητική του συμπληρώνουν και αναδεικνύουν το οικοδόμημα, με το οποίο οφείλει να βρίσκεται σε διαλογική σχέση. Έτσι, μέσα από σύγχρονες μουσειολογικές πρακτικές που περιλαμβάνουν ποικίλα ερμηνευτικά μέσα και βιωματική προσέγγιση της μουσειακής αφήγησης, επιδιώκεται να μεταδοθεί η γνώση της τέχνης της τοιχογραφίας στον επισκέπτη.

Παραγωγή ή πώληση εκκλησιαστικών / μοναστηριακών προϊόντων

Στο πωλητήριο της Ιεράς Μονής, το οποίο φιλοξενείται σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο ακριβώς έξω από τον κυρίως αύλειο χώρο που εκτείνεται δυτικά του καθολικού, οι μοναχοί προσφέρουν τα διακονήματά τους στους πιστούς.

Ο επισκέπτης μπορεί να προμηθευτεί ποικίλα ενθυμήματα μεταξύ των οποίων βιβλία, κομποσκοίνια, λιβάνι, εικόνες και άλλα εκκλησιαστικά είδη. Επίσης, μέλι, ευεργετικά βότανα συλλεγμένα την κατάλληλη εποχή από τις κατάφυτες πλαγιές του υψώματος στο οποίο βρίσκεται η μονή και σούμα, αποσταγμένα από τους καρπούς των ορεινών αμπελώνων του μοναστηριού.